

УДК 378.013.42 (043.3)

ІДЕЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЕКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Фурдуй С.Б.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

У статті розкриваються ідеї соціально-педагогічних технологій проектування інноваційно-навчального середовища в системі професійної підготовки фахівців соціальної сфери, що забезпечують фундаментально наукову, загальнокультурну, професійно-практичну підготовку особистості. Висвітлено аспекти педагогічних та соціально-педагогічних технологій що практикуються в національній вищій школі. Проаналізована ідея інноваційних соціально-педагогічних проєктивних технологій у освітньому середовищі студентської молоді. Вчасне створення і використання інноваційних технологій дає визначену гарантію оптимізації, раціоналізації, передбачуваності і змодельованості процесу діяльності, що гарантує одержання заданих всесвітом властивостей та якостей, заради яких сама інноваційна технологія в цьому випадку і застосовується.

Ключові слова: освіта, педагогічна технологія, соціально-педагогічна технологія, технологія проектування інноваційного навчання, інноваційне навчальне середовище.

Постановка проблеми. У сучасному світі, який увійшов у третє тисячоліття, розвиток України визначається в контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності особистості. Прискорення науково-технічного прогресу зумовлює підвищені вимоги до якісного потенціалу майбутніх фахівців соціальної сфери, що займається генеруванням, розробкою і впровадженням нових технологічних ідей. За умов трансформації українського суспільства особливої значущості набувають питання формування нових життєвих стратегій, компетентності, посилення гнучкості та мобільності соціальної поведінки.

У цих умовах для України особливу актуальність набуває врахування факторів соціально-економічного розвитку, серед яких значна роль відведена людському чиннику. Особливе значення при цьому набуває система освіти. Високий рівень освіченості нації сприяє більшій сприйнятливості і дієвості економічних і соціальних реформ, формування правової та екологічної культури при здійсненні соціальної та технологічної діяльності, створює умови для прогресивної індивідуальної активності особистості в суспільстві.

Аналіз педагогічної літератури, останніх досліджень з проблеми. Питання проектування педагогічних систем, процесів і технологій розглянуті в роботах В.С. Безрукової, В.П. Беспалька, М.В. Клари́на, О.М. Коберника, В.О. Киричука, А.І. Капської, А.О. Лігоцького, Н.Р. Юсуфбекова та інших. Практика освіти потребує сьогодня адаптації до нових ціннісних освітніх установок, які постійно змінюються, та розробки і прийняття нової освітньої парадигми. Саме проектування дозволяє реалізувати ідею саморозвитку освітніх систем, сформувати особистість, здатну орієнтуватися в розмаїтті протиріч сучасного світу, визначати свій власний шлях саморозвитку, самонавчання і самовизначення у професійній кар'єрі.

Широкий спектр, багатоваріантність педагогічних технологій зумовлюють необхідність їх класифікації. Найдосконалішою серед багатьох вважають класифікацію, за якою педагогічні технології згруповано за різноманітними системними та інструментально значущими ознаками.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Будь-яка сучасна педагогічна або соціально-педагогічна технологія є синтезом досягнень педагогічної науки і практики, поєднання традиційних елементів минулого досвіду і того, що народжено суспільним прогресом, гуманізацією і демократизацією суспільства. Її джерело і складові досконало на розгляді, а саме: соціальні пере-

творення і нове педагогічне мислення; педагогічна, психологічна і суспільні науки; передовий педагогічний досвід; український і зарубіжний досвід минулого у порівнянні. Жодна технологія не є універсальною, тому кожна з них вимагає вироблення власного технологічного підходу до її використання в конкретних ситуаціях, особливо у інноваційному педагогічному середовищі.

Мета статті: проаналізувати соціально-педагогічні технології інноваційного навчального середовища у системі професійної підготовки фахівців соціальної сфери.

Виклад основного матеріалу. Питання про класифікацію соціально-педагогічних технологій є складним і дискусійним. Як до розробки, так і до типізації соціально-педагогічних технологій є різні підходи. Вони диктуються не тільки різними поглядами вчених, що займаються дослідженнями в цій сфері, але і різними параметрами, що обираються як підстава класифікації. У сучасній педагогічній науці достатньо розроблені різноманітні ідеї, теорії, концепції, моделі інноваційних педагогічних та соціально-педагогічних процесів, які однак недостатньо інтенсивно впроваджуються в реальній практиці виховання і навчання. Інновації в педагогіці обов'язково повинні передбачати проектування технологічного рівня реалізації педагогічної та соціально педагогічної теорії.

Науковець Туркот Т.І. [8] зазначає, що технологія навчання передбачає управління дидактичним процесом, що містить організацію діяльності студента і контроль за цією діяльністю. Ці процеси безперервно взаємодіють: результат контролю впливає на зміст управляючих дій, тобто передбачає подальшу організацію діяльності в інтересах досягнення цілей, визначених на основі освітніх стандартів. Педагогічна технологія – це системний, концептуальний, нормативний, варіативний опис діяльності педагога та студента, спрямований на досягнення загальноосвітньої мети.

Серед сучасних педагогічних технологій дослідник Нужненко К. [9, с. 28] виокремлюють такі: технологія модульного навчання, технологія розвиваючого навчання, особистісно-орієнтована технологія, інформаційні технології, технологія дистанційного навчання, ігрова технологія, диференційована технологія навчання та ін. Виокремлюють три моделі особистісно-орієнтованої педагогіки: соціально-педагогічну, предметно-дидактичну та психологічну.

Освітні інститути суспільства створюють типову структуру активної особистості. Завдання навчального закладу – наближення кожного студента до її сучасних європараметрів. Технологія освітнього

процесу основана на використанні ідей педагогічного управління, формування, корекції особистості «ззовні», без урахування суб'єктивного досвіду студента. Це виявляється в інноваційних розробках програм, методів, форм навчання та виховання сучасного студента.

Розглянемо деякі моделі технології педагогічного процесу в умовах освітнього середовища. Предметно-дидактична модель орієнтованої педагогіки пов'язана з предметною диференціацією, яка забезпечує індивідуальний підхід у навчанні. Знання організують у міру їхньої об'єктивної складності, новизни, складності опрацювання, а не рівня розвитку студента. Технологія предметної диференціації базується на врахуванні складності та обсягу навчального матеріалу (завдання зниженої та підвищеної складності). Її забезпечують факультативні курси, поглиблені програми. Ця технологія не торкається духовної сфери – національних і світоглядних відмінностей, які значною мірою визначають зміст суб'єктного досвіду студента.

Психологічна модель спершу обмежувалася визнанням відмінностей у пізнавальних здібностях студентів, які в реальному освітньому процесі виявляються в здібності до навчання (індивідуальна здатність до засвоєння знань).

Технологія щодо соціальних процесів і явищ – це сукупність, система засобів організації та впорядкування доцільної практичної діяльності відповідно до мети, специфіки і навіть логіки процесу перетворення і трансформації того чи іншого об'єкта. Наприклад, В.В. Богдан і В.І. Іванов пропонують таку класифікацію соціальних технологій: технології пошуку стратегії керування; технології соціального моделювання і прогнозування; інформаційні технології; навчальні інноваційні технології, технології минулого досвіду. Соціальні технології – це специфічний соціальний інститут інновацій і соціальної творчості, організації і самоорганізації різних видів соціальної діяльності і соціальної взаємодії, прогнозування і діагностики параметрів соціальних процесів.

Створення і використання технологій дає визначену гарантію оптимізації, раціоналізації, передбачуваності і змодельованості процесу діяльності, гарантію одержання заданих всесвітом властивостей та якостей, заради яких сама інноваційна технологія в цьому випадку і застосовується.

Досвід вченої Дичківської І. [4] підтверджує, що впровадження освітніх та педагогічних інновацій у вищих навчальних закладах в процесі вдосконалення навчального процесу ставляться такі головні завдання: технічної, технологічної та організаційної модернізації освітнього процесу; удосконалення змісту програм і курсів; технологічної перепідготовки викладачів та управлінських структур ВНЗ.

Як зазначають ряд вчених (Голубенко О., Дичківська І., Луговий В., Капська А. та ін.), сфера вищої освіти за своїм складом і якістю педагогічного корпусу сьогодні не відповідає таким принципам розвитку соціальної системи, які можна чітко визначити як принципи високого професіоналізму і динамічності. Вони прямо вказують на функціональну неграмотність викладачів вищих навчальних закладів як на головну причину непрофесіоналізму студентів. Учені виокремлюють три обов'язкових умови для засвоєння будь-якої педагогічної інновації: розуміння, рефлексія та особистісна підготовленість, тому власне особистісна підготовленість до використання нововведень у навчальному процесі і стає головним гальмом впровадження нових технологій.

Ще одним наріжним каменем успішності інноваційних змін у вищій освіті визначено наявність ефективного індивідуально-орієнтованого стилю спілкування між педагогом і студентом. Взаємно зацікавлене, співробітницьке спілкування може призвести до індивідуалізації процесу фахового розвитку студентів.

Реалізація цієї вимоги завжди залежала від специфіки педагогічної системи, педагогічної технології, значною мірою від викладача, його фахової компетентності та інших індивідуально-психологічних характеристик, а також від індивідуальних особливостей студента. Існує можливість враховувати індивідуальний розвиток не кожного окремого студента, а груп студентів, що володіють подібними особливостями. Індивідуалізація фахового розвитку сприяє студенту також у формуванні в нього індивідуального стилю своєї навчальної діяльності. Допомогти студентові сформулювати індивідуальний стиль навчальної діяльності – означає допомогти йому знайти свої специфічні, оптимальні засоби пристосування до навчальних ситуацій тощо.

Сучасна ідея соціально-педагогічних технологій проектування інноваційного навчання у ВНЗ спирається на такі вихідні положення: пріоритет індивідуальності, самоцінності, самобутності особистості як активного носія суб'єктного досвіду, що склався задовго до впливу спеціально організованого навчання в навчально-виховному закладі; під час конструювання та реалізації освітнього процесу необхідна особлива робота педагога щодо виявлення суб'єктного досвіду кожного студента; в освітньому процесі відбувається «зустріч» суспільно-історичного досвіду, що його задає навчання та суб'єктивний досвід студента; взаємодія двох видів досвіду студента має відбуватися не по лінії витиснення індивідуального, наповнення його суспільним досвідом, а через їхнє постійне узгодження, використання всього того, що студент накопичив у власній життєдіяльності; розвиток студента як особистості (його соціалізація) відбувається не тільки через оволодіння ним нормативною діяльністю, а й через постійне збагачення, перетворення суб'єктивного досвіду як важливого джерела власного розвитку; головним результатом учіння має бути формування пізнавальних здібностей на основі володіння відповідними знаннями та вміннями.

На нашу думку, мета соціально-педагогічної технології проектування інноваційного навчання у педагогічному середовищі виступає, як інноваційний шлях до процесу психолого-педагогічної та соціально-педагогічної допомоги особистості студента, майбутнього фахівця соціальної сфери, у становленні її суб'єктності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні.

Соціально-педагогічні технології проектування інноваційного навчання це єдиний процес допомоги, підтримки, соціально-педагогічного захисту, розвитку, підготовки студента до життєтворчості тощо. Навчальний процес насичений знаннями, які повинен засвоїти студент, та має бути насичений розумінням.

Аналізуючи науковий та практичний досвід виокремлено мережу соціально-педагогічних технологій:

- За рівнем застосування: загальнопедагогічні (стосуються загальних засад освітніх процесів); предметні (призначені для вдосконалення викладання окремих предметів); локальні та модульні (передбачають часткові зміни педагогічних явищ).

- За провідним чинником психічного розвитку: біогенні (провідна роль належить біологічним чинникам); соціогенні (переважають соціальні чинники); психогенні (провідна роль належить психічним чинникам).

- За філософською основою: матеріалістичні та ідеалістичні; діалектичні та метафізичні; наукові та релігійні; гуманістичні й антигуманні; антропологічні (грец. *anthropos* – людина і *sophia* – мудрість) і теософські (засновані на вченнях про всезагальний абсолютизм, божественну суть усіх речей); вільного виховання та примусу тощо.

- За науковою концепцією засвоєння досвіду: асоціативно-рефлекторні (в основу покладено теорію формування понять); біхевіористські (англ. *behaviorism*, від *behavior* (u)r – поведінка) (за

основу взято теорію навчання); розвивальні (ґрунтуються на теорії розвитку здібностей); сугестивні (засновані на навчованні); нейролінгвістичні (засновані на нейролінгвістичному програмуванні); та ін.

– За орієнтацією на особистісні структури: інформаційні (формування знань, умінь, навичок); операційні (формування способів розумових дій); емоційно-художні й емоційно-моральні (формування сфери естетичних і моральних відносин); технології саморозвитку (формування самоуправляючих механізмів особистості); евристичні (розвиток творчих здібностей); прикладні (формування дієво-практичної сфери) технології.

– За типом організації та управління пізнавальною діяльністю: структурно-логічні технології навчання (поетапне формулювання дидактичних завдань, вибору способу їх розв'язання, діагностики та оцінювання одержаних результатів); інтеграційні технології (дидактичні системи, які забезпечують інтеграцію різнопредметних знань і вмінь, різних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, навчальних проблем та інших форм організації навчання); ігрові технології (ігрова форма взаємодії педагога і дітей, яка сприяє формуванню вмінь розв'язувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів через реалізацію певного сюжету). В освітньому процесі використовують театралізовані, ділові, рольові, комп'ютерні ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування та ін.; комп'ютерні технології (реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі взаємодії «викладач-комп'ютер-студент» за допомогою інформаційних, тренінгових, розвивальних, контролюючих та інших навчальних програм); діалогові технології (пов'язані зі створенням

комунікативного середовища, розширенням простору співробітництва на суб'єкт-суб'єктному рівні: «студент-викладач», «викладач-автор», «студент-автор» та ін.); тренінгові технології (система діяльності щодо відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань у процесі навчання – тести, психологічні тренінги інтелектуального розвитку, розв'язання управлінських задач).

У зв'язку з цим важливо мати цілісну систему засобів опису моделей та соціально-педагогічних технологій у інноваційному навчальному середовищі, враховуючи, що кожна з них містить концептуальний, змістовий та процесуальний аспекти.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Розглядаючи питання про якість фахової педагогічної підготовки студентів, майбутніх фахівців соціальної сфери, необхідно враховувати, що найважливішою умовою ефективної підготовки фахівця-професіонала є розвиток його пізнавальної активності, соціально-педагогічних задатків, обдарувань, творчого і критичного мислення в рамках індивідуальних можливостей і прагнень засобами сучасних соціально-педагогічних технологій проектування у інноваційному навчально-формулюючому середовищі студентської молоді. Взагалі, проєктувальна діяльність викладача належить до розряду інноваційних, оскільки передбачає перетворення педагогічної дійсності, розвитку соціально-педагогічних технологій, удосконалення педагогічного процесу. Питання нових соціально-педагогічних технологічних ідей, їх концептуального обґрунтування і впровадження в практику потребують більш детального вивчення як на методологічному, так і на практичному рівні.

Список літератури:

1. Андрущенко В. Основні характеристики європейської вищої освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України / В. П. Андрущенко // Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. – 2010. – № 4. – С. 5-16.
2. Бабин І. І. Стратегія й сучасні тенденції розвитку вищої освіти в контексті європейського простору вищої освіти / І. І. Бабин // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 61-71.
3. Голубенко О. Національна рамка кваліфікацій у контексті європейських перетворень освітнього простору / О. Голубенко, Т. Морозова // Вища шк. – 2009. – № 3. – С. 44-56.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Технології соціально-педагогічної роботи: Навч. посібник / за заг. ред. проф. А. Й. Капської. – К., 2000.
6. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В. І. Луговий // Педагогіка і психологія: Науково-теоретичний та інформаційний журнал. – 2009. – № 2. – С. 13-25.
7. Солодков В. Соціальна сутність і структура дій Європейського простору вищої освіти / В. Солодков // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 1. – С. 27-35.
8. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи. [електор. ресурс http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti/].
9. Нужненко К. Соціально-економічні позиції української освіти в європейському просторі / К. Нужненко // Вища школа: Науково-практичне видання. – 2012. – № 4. – С. 25-32. – Бібліогр. с. 32. – ISSN 1682-2366.

Фурдуй С.Б.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ИДЕИ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ УЧЕБНОЙ СРЕДЫ В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

Аннотация

В статье раскрываются идеи социально-педагогических технологий проектирования инновационно-образовательной среды в системе профессиональной подготовки специалистов социальной сферы, обеспечивающих фундаментально научную, общекультурную, профессионально-практическую подготовку личности. Освещены аспекты педагогических и социально-педагогических технологий практикуемых в национальной высшей школе. Проанализирована идея инновационных социально-педагогических проективных технологий в образовательной среде студенческой молодежи. Своевременное создание и использование инновационных технологий дает определенную гарантию оптимизации, рационализации, предсказуемости и змодельованности процесса деятельности, гарантирует получение заданных вселенной свойств и качеств, ради которых самая инновационная технология в этом случае и применяется.

Ключевые слова: образование, педагогическая технология, социально-педагогическая технология, технология проектирования инновационного обучения, инновационное учебное среду.

Furdui S.B.

Izmail State Humanitarian University

IDEAS SOCIAL AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY DESIGN INNOVATION EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF SOCIAL SPHERE

Summary

The article reveals the idea of social and pedagogical technologies of designing innovation and educational environment in the system of professional training of social services specialists providing fundamental scientific, general cultural, vocational and practical training of the individual. It deals with aspects of educational, social and pedagogical techniques practiced in the national higher education. The paper provides analysis of the idea of innovative social and educational projective technologies in the educational environment of students. Timely creation and use of innovative technologies gives a certain guarantee for optimization, rationalization, predictability and modelling of activities, guarantees acquisition of properties and qualities specified by the universe, which are the most common reason of application of innovative technology.

Keywords: education, educational technology, socio-pedagogical technology, technology of designing innovative learning, innovative learning environment.

УДК 378+61+008-0.27.561

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ МОЛОДШОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Ящук О.В.

Одеське обласне базове медичне училище

Охарактеризовано структурні компоненти моделі формування професійної культури та результати її реалізації. Структура моделі представлена цільовим, змістовним, організаційно-технологічним та результативним блоками. Серед методів з формування професійної культури під час навчальної та виробничої практики виділено та охарактеризовано: ротацію, наставництво, коучинг та інші.

Ключові слова: структурно-функціональна модель, формування, професійна культура, медичний працівник молодшої кваліфікації, результативність

Постановка проблеми. Професійна підготовка медичного працівника або його освіта складається з трьох компонентів: освіченості, формування громадянина і професійної компетентності. Сукупність цих компонентів поєднується в більш широке поняття. На думку С. Гессена, – це культура, тобто освіта, є не що інше, як формування культури тих кого навчають. У зв'язку з цим у сучасній системі професійної освіти акцентується увага на формування і розвиток професійної культури.

Відзначаючи зв'язок культури з медициною, необхідно підкреслити, що культура не є якимось додатком до медичної діяльності. Вона внутрішньо властива медичній діяльності, виступає характеристикою якісного рівня її розвитку. Тому розуміння культури як особливого способу організації та розвитку людської діяльності в медичній сфері може бути визначальним методологічним засобом вивчення професійної культури взагалі і професійної культури майбутніх медичних працівників молодшої кваліфікації зокрема.

Професійна культура може і повинна бути представлена як інтегральне утворення, що водночас є умовою і передумовою ефективної професійної діяльності, а також метою професійного самовдосконалення, показником професійної компетентності медичного працівника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми професійної культури та її формування ак-

тивно досліджуються в роботах В. Андрущенка, В. Вілкова, Б. Гаєвського, С. Гончаренка, М. Згуровського, І. Зязюна, О. Коваленко, В. Кременя, Н. Крилової, В. Кудіна, Н. Нічкало, В. Осовського, І. Пальшкової, В. Подшивалкіної, О. Пономарьова, В. Правоторова, І. Прокопенка, С. Сисоевої, В. Соболева, В. Ткаченка, Л. Товажнянського, О. Уваркіної, Л. Хижняка та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Потреби сучасного життя висувають перед вищою професійною освітою вимогу постійного підвищення рівня підготовки фахівців та стимулюють модернізацію вітчизняної освіти. Успішне вирішення поставлених завдань призводить до необхідності пошуку сучасних форм, методів, навчальних засобів, визначення оптимальних педагогічних умов щодо формування професійної культури майбутнього медичного працівника молодшої кваліфікації.

Мета статті. Актуальність дослідження даної проблеми та недостатня розробленість теоретичних і практичних питань формування професійної культури майбутнього медичного працівника молодшої кваліфікації визначили мету статті – охарактеризувати та показати результативність структурно-функціональної моделі формування професійної культури майбутнього медичного працівника молодшої кваліфікації.

Виклад основного матеріалу. Структурно-функціональну модель розроблено з урахуванням